

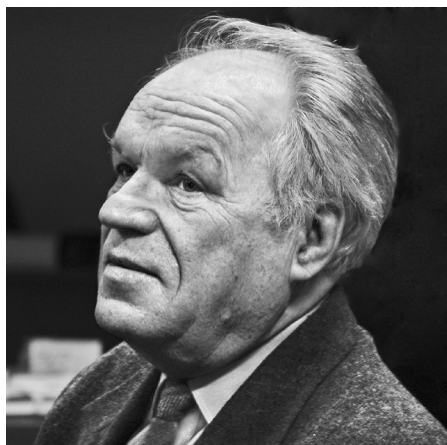
In memoriam. Mūsų Profesorius Albertas Rosinas (1938–2010)

Atrodo, dar taip neseniai šventėme žymiojo baltisto prof. habil. dr. ALBERTO ROSINO septyniasdešimtmetį (žr. Broniaus Maskuliūno tai progai skirtą skelbinį GK 2008 2 9–31), o šiandien jau, deja, turime kalbėti būtuojų laiku: eidamas 73-juosius metus šių metų patį gražųjį vidurvasarį – liepos 23 d. – šis baltų filologijos galiūnas netikėtai ir pernelyg anksti išeliavo Anapus.

Albertas Rosinas gimė 1938 m. vasario 7 d. Pajuodupyje, Kelmės rajone. Pasak Šaukėnų kraštotyros muziejaus direktorės Elenos Burdulienės, Profesoriaus ryšys su gimtine buvo tvirtas: „2006 m. vėl filmavome nykstančius kaimus, tarp jų ir Giriškius,

kurių dalis anksčiau buvo vadinama Pajuodupio kaimu. Jame gimė Albertas Rosinas, visoje Lietuvoje žinomas filologijos habilituotas mokslų daktaras, profesorius emeritas [...]. Visiems buvo šilta ir gera, kada, filmuojant nykstančius kaimus, kartu su mumis žygiavo profesorius, pasakodamas savo prisiminimus apie jame gyvenusius žmones [...]. Su koku malonumu šis garbus žmogus pasakojo mums apie tuos džiaugsmingus vasaros rytus, kada kaimas tebemiega, o jie basi, užsimetę dalgius ant pečių, kartu su broliu Antanu eina pjauti šieno lankoj. Jis sakė: „Gaila visų, kas jaunystėje pramiegojo tylūs ir vėsius saulėtekis“ (Bičiulis (Kelmė), 2010 08 03). Profesoriaus prisiminimus apie tėviškę galima rasti jo redaguotoje knygoje „Vailoko, Giriškių, Giriškiukų, Akliuko, Galvydiškės nykstantys kaimai“ (sud. Elena Burdulienė, 2007) ar išgirsti filme „Šaukėnų seniūnijos nykstantys kaimai. Vailoko ir Giriškių kaimai“ (2006).

Albertas Rosinas mėgo sportuoti, buvo gabus krepšininkas, tačiau 1957 m. sidabro medaliu baigęs Šaukėnų vidurinę mokyklą, įstojo ne kur kitur, o į Vilniaus universiteto Istorijos-filologijos fakulteto lietuvių kalbos ir literatūros specialybę. Pateko į ypatingą kursą – mokėsi kartu su Aleksu Girdeniu, Aldonu Pupkiu, Evalda Jakaitiene, Norbertu Vėlium, Kęstučiu Nastopka, Algimantu Bučiu, Romualdu Ozolu. Įstojo ketindamas tapti poetu, tačiau 1958 m., studijuodamas antrame kurse, apsisprendė būti kalbininkas: sužavėjo Jono Kazlauskio kalbos istorijos ir dialektologijos seminarai, Vytauto Mažiulio, Zigmo Zinkevičiaus paskaitos, be to, kalbininko kelias tuo metu atrodė ne taip ideologiškai suvaržytas kaip literato. „Mokslas – irgi kūryba, lingvistika – irgi poezija“, – sakė viename interviu (Lietuvos žinios, 2010 04 21).

Povilo Rudzevičiaus nuotr.

Albertas Rosinas baigė Vilniaus universitetą 1962 m. 1962–1964 m. studijavo Latvijos universiteto aspirantūroje, bet dėl politinių aplinkybių aspirantūros baigti negalėjo. Nuo 1964 m. dėstė Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialė (jis vėliau pertvarkytas į Vilniaus inžinerinį statybos institutą, dabar tai Vilniaus Gedimino technikos universitetas), Kalbų katedroje, 1983–1989 m. buvo katedros vedėjas. 1969 m. apgynė filologijos mokslų kandidato (dabar daktaro) disertaciją „Lietuvių ir kitų baltų kalbų giminiai įvardžiai. Daryba ir linksniavimas“, 1984 m. daktaro (dabar habilituoto daktaro) disertaciją „Baltų kalbų įvardžiai: sinchronija ir diachronija“. 1972 m. buvo išrinktas docentū, 1989 m. – profesorium. Nuo 1989 m. dėstė Vilniaus universitetė, 1991–1996 m. buvo Baltų filologijos katedros vedėjas, 1994 m. dirbo Miunsterio Vilhelmo universitetė, taip pat yra skaitęs baltų lyginamosios gramatikos paskaitų Kelno bei Florencijos universitetuose. 1989–1997 m. – atkurtosios Lietuvių kalbos draugijos pirmininkas, 1992–1998 m. – Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininkas. Buvo „Baltistico“ ir „Gimtosios kalbos“ žurnalų redaktorių kolegijos narys, „Pasaulio vietovardžių žodyno“ redakcinės tarybos narys, Milano kalbininkų draugijos narys korespondentas.

Ketvirtame kurse Albertas Rosinas ėmėsi savo mokytojo Jono Kazlausko pasiūlytos diplominio darbo temos – lietuvių kalbos įvardžių. Taip įvardžiai tapo jo mokslinio kelio pagrindu, jų kilmės ir raidos problemoms skirtos Profesoriaus monografijos „Lietuvių bendrinės kalbos įvardžių semantinė struktūra“ (1984), „Baltų kalbų įvardžiai“ (1988), „Baltų kalbų įvardžiai: morfologijos raida“ (1995), „Lietuvių bendrinės kalbos įvardžiai: funkcijos ir semantika“ (1996), „Mikalojaus Daukšos tekstų įvardžių semantinė ir morfologinė struktūra“ (2001) ir „Baltų kalbų įvardžių semantinė ir morfologinė struktūra: sinchronija ir diachronija“ (2009). Be abejonės, Albertas Rosinas – žymiausias visų laikų baltų įvardžių tyrėjas, jo šios srities darbai įvertinti Jono Kazlausko (1990), Lietuvos mokslo (1997) ir Lietuvos mokslų akademijos Kazimiero Būgos premijomis (2009). Taip jau susiklostė, kad paskutine Profesoriaus publikacija tapo atsiminimai apie savo mokytoją Joną Kazlauską neseniai pasirodžiusioje knygoje „Baltistikos ažuolas. Jono Kazlausko gyvenimas ir darbai“ (sud. Ramutė Šimukauskaitė ir Regina Venckutė).

Alberto Rosino darbai nemažai recenzuoti, daug kolegų darbų jis pats yra recenzavęs mokslo spaudoje. Profesorius garsėjo ir kaip puikus latvistas: latvių kalba jį lydėjo nuo pačios studijų pradžios, ja parašė ir savo pirmąjį mokslo straipsnį. Alberto Rosino baltų filologijos įvado paskaitos bakalaurantams, latvių kalbos ir jos istorijos, baltų kalbų lyginamosios gramatikos, grętinamosios baltų kalbų morfologijos seminarai magistrantams ir doktorantams atvėrė sudėtingą ir įdomų latvių kalbos istorijos, fonetikos, morfologijos ir sintaksės pasaulį. Kolegų Profesorius nevengdavo latviškai pakalbinti, apdalydavo juos latviška spauda. Didžiulis Alberto Rosino, kaip latvisto, indėlis į latvių kalbos vardažodžio tyrimus – monografija „Latvių kalbos daiktavardžio linksniavimo sistema: sinchronija ir diachronija“ (2005), kuri kartu yra ir dėkingumo ženklas savo

mokytojams latvistams – Jonui Kabelkai, Janiui Kuškiui, Arturui Uozuolui, Martai Ruddytei.

Sisteminiai vardažodžio morfologijos raidos tyrimai netrukdė Profesoriumi domėtis kalbos praktikos dalykais: nuo 1965 m. vienas po kito ėmė rodytis straipsniai kalbos kultūros klausimais leidiniuose „Buitis“, „Inžinerija“, „Kultūros barai“, „Lietuvos aidas“, „Literatūra ir menas“, „Mūsų kalba“ (nuo 1990 m. „Gimtoji kalba“), „Tarybinis mokytojas“, „Vakarinės naujienos“. Dažnai jie – ne pamokslaujantys ar grūmojantys, o brūkštelėti ironišku potėpiu, todėl skaitytojų mėgstami ir laukiami: tokių tekstų, kartais net eiliuotų, knygelė „Tik prašau be isterijos“ 2005 m. išėjo kaip „Gimtosios kalbos“ žurnalo priedas. Kalbos praktikams vertingi Profesoriaus su bendraautoriais sudaryti keli statybos terminų žodynai: „Rusų–lietuvių kalbų statybos terminų žodynas“ (su J. Kiviliša, A. Kudziu, 1992), „Anglų–lietuvių kalbų statybos terminų žodynas“ (su A. Kudziu, B. Kudziene, 1993).

Per ketverius metus Albertas Rosinas sudarė ir parengė spaudai Prano Skardžiaus (1-5 t., 1996-1999) ir Jono Kazlausko (1-2 t., 2000) „Rinkinius raštus“. Ne kartą apgailėstaveš dėl to, kad savieji kalbininkai dažnai užmirštami ar nepakankamai vertinami, šiais tomiais Profesorius jų darbus prikėlė naujam gyvenimui. Paskutinis Profesoriaus sumanytas darbas – knyga apie Praną Skardžių, kurioje gausu paties Skardžiaus archyvo mėdžiagos, – įpusėtas netikėtai nutrūko šių metų liepą...

Kaip prisimena Vilniaus universiteto Baltistikos katedros docentė Regina Vencutė, „su Albertu Rosinu teko mokytis toje pačioje Šaukėnų vidurinėje mokykloje, kuri iš pokario septynmetės pamažėl išaugo į vidurinę ir 1957 m. išleido savo pirmąją abiturientų laidą. Joje buvo ir pirmasis medalininkas, turbūt visiems žemesnių klasių mokiniams geriausiai žinomas mokyklos pirmūnas, poetas ir sportininkas Albertas Rosinas, mano klasės draugės Marytės vyriausias brolis. Mudviem su Maryte, tuomet tik šeštokėms, iki mokslų pabaigos buvo dar gana toli. Kaip ir visi mažiukai, jos brolių, žinoma, pažinojau iš tolo, o jis nė neįtarė, kad savo pavyzdžiu vieną šeštokę paskatins vaikiškai pasiryžti: „Jei baigsiu su medaliu, važiuosiu į Vilnių studijuoti to paties kaip Marytės brolis.“ Tą slaptą norą dar labiau sustiprino po kokių trejų metų mūsų mokyklos salėje (vienintelėje visuose Šaukėnuose su parketo grindimis ir – kaip tada atrodė – didžiule scena) Vilniaus universiteto teatro studijos suvaidintas spektaklis. Tarp vaidintojų buvo ir Albertas Rosinas, tuomet bene trečio kurso studentas. Šeimai išsikėlus į Keimę, baigiau kitą mokyklą, tiesa, be medalio, bet anam norui vis dėlto buvo lemta išsipildyti: 1962 m. rudenį ir aš tapau Vilniaus universiteto studentė. Sveikindamas mus, ką tik įstojusius pirmakursius, tuometinis Lietuvių kalbos katedros vedėjas Juozas Pikčilingis pasakė, kad atėjom pakeisti išskirtinės tais metais universitetą baigusiu lituanistų laidos. Tarp gabiausių jos absolventų paminėjo ir Albertą Rosiną, kurį katedra rekomendavo į Rygą studijuoti aspirantūroje.

Jau dirbdama universitetė, per kažkurią iš tuomet sąjunginėmis vadintų baltistikos konferencijų –1975 m. Vilniuje arba 1980 m. Rygojė – radau progą pasakyti, kad nuo Šaukėnų mokyklos laikų laikau jį savo profesijos krikštateviu, o to krašto tarmė tapo natūraliausia mūsų bendravimo kalba. Daug vėliau, kai Albertas Rosinas jau buvo Vilniaus universiteto Baltistikos katedros profesorius, dovanodamas vieną iš savo knygų net yra įrašęs „Reginai, su kuria galiu pakalbėti gimtąja kalba.“

Kol Albertas Rosinas dėstė Vilniaus inžineriniame statybos institute, vis pamanydavau, kad tai vienas iš absurdiškiausių ano meto nesusipratimų: visa galva į kalbos mokslą pasinėręs, be jo savo gyvenimo neįsivaizduojantis žmogus neturi auditorijos, kuriai galėtų perteikti visą savo išmanymą ir kuriai jo, baltų kalbų tyrėjo, patirtis būtų labiausiai reikalinga. Nors pats dėl to niekada nėra skundęsis, man rodos, jautė nepelnytą nuoskaudą, bet ne toks buvo žmogus, kad nuoskaudos kliudytų dirbti tai, ką labiausiai mėgo, tegu ir atliekamu laiku. To atliekamo laiko turėjo ne kažin kiek, bet dirbo atkakliai, planingai ir savo mokslo darbais net aukštojoje technikos mokykloje pelnė humanitarinių mokslų profesoriaus vardą.

Visi, kas bent kiek arčiau pažinojo Albertą Rosiną, patvirtins, kad tikrai nebuvo koks sausuolis, kurio, be kalbos mokslo, daugiau niekas aplink nedomintų. Turėjo Dievo dovaną kritiškai mąstyti ir mokėjo savaip, šmaikščiai ir įtaigiai pasakyti apie viską, kas gražu ir kas peiktina.

Būdamas tikras ūkininko sūnus, turėjo tvirtas, žemę mylinčias rankas. Kai po operacijos aplankiau jį Lazdynų ligoninėje, atsisveikindamas stipriai spustelėjo ranką ir pajukavo: kojos kol kas dar silpnos, užtat rankoms jėgos netrūksta! Tos tvirtos rankos galėjo dar labai daug padaryti. Deja, likimas nusprendė kitaip...“

Vilniaus universiteto Baltistikos katedros profesoriaus Bonifaco Stundžios žodžiais, „Alberto Rosino mokslo darbai – pirmiausia baltų kalbų įvardžių monumentalių studijos – yra didis įnašas į baltų ir apskritai indoeuropiečių kalbotyrą. Kolegos ir buvę mokiniai prisimenam jį kaip neprilygstamą morfologijos specialistą, puikų latvių kalbos mokovą ir jos istorijos dėstytoją, kalbos kultūros entuziastą, kalbinių humoreskų meistrą, didelį darbštuolį. Profesorius gerai mokėjo ir nepaprastai mylėjo savo gimtąją tarmę, pastaraisiais metais buvo pasinėręs į jos veiksmožodžio tyrimus. Kaip kalbos istorikas, Rosinas ne tik deklaravo, bet ir nuosekliai laikėsi principo, kad prieš aiškinantis rūpimų formų istoriją pirmiausia reikia kruopščiai iširti jų sinchroninę sistemą. Ne veltui kelių jo knygų pavadinimų paantraštėse įrašyta: „Sinchronija ir diachronija“. Kaip recenzentas, Rosinas nevengė tiesaus kritiško žodžio, kartais ir ironiško. Kaip dėstytojas, pasižymėjo išskirtiniu pareigingumu ir punktualumu. Neatsimenu, kad kada būtų praleidęs pratybas, posėdį ar kur pavėlavęs. Studentams, doktorantams buvo reiklus, griežtokas, bet ir labai jais rūpinosi. Kaip žmogus, buvo patikimas, kuklus, gal net drovus, jautrus ir gana uždaras. Nepaprastai mylėjo savo kraštą, tėvus, vaikaičius. Gražiai

derėjo jo hipotezės generuojantis protas, pomėgis kurti humoreskàs ir tvirta valstietiška ranka, gebanti pasiremontuoti butą, meistrauti, tvarkytis sode.“

Albertas Rosinas sakydavo, kad kiekvienas profesorius turi išsiugdyti mokinių, ant-
raip koks jis profesorius. Juokaudavo, kad, kaip ir jo paties mokytojas Jonas Kazlauskas,
temas savo mokiniams duodąs visam gyvenimui, ir kiekvieną skatino ieškoti savo atra-
dimų kelio, logiško, originalaus ir kruopščiai pagrįsto tiriamąja mėdžiaga. Profesorius
savo mokinius rūpestingai lydėjo, skatino, palaikė ir globojo, jais pasitikėjo ir tikėjo. Su
didžia pagarba ir dėkingumu prisimename išmintingą savo mokytoją, nuoširdų žmogų,
talentingą ir drąsų mokslininką.

Šiaulių universiteto Humanitarinio fakulteto dekanas profesorius Bronius Mas-
kuliūnas didžiuojasi buvęs pirmasis Profesoriaus doktorantas: „Kai įstojau į Vilniaus
universiteto doktorantūrą ir nuėjau pas darbo vadovą pirmosios konsultacijos, jis pasa-
kė: „Disertaciją rašysi iš kalbos istorijos, temą dar patikslinsim.“ Buvau kiek sukrėstas,
nes visi iki tol mano rašyti darbai buvo sinchroniniai ir kalbos istorija man buvo paly-
ginti svetimas dalykas. Tas mintis išdėsciau ir Profesoriumi. Jis ramiai išklaušė ir atsakė:
„Sinchronija gerai, ji nemaišys, bet tikrasis kalbos mokslas yra istorinė kalbotyra. Pra-
dėjęs studijuoti ir įsigilinęs, suprasi, ką turiu galvoje tai sakydamas.“ Praėjus kone dviem
dešimtims metų, su didžiuoju dėkingumu prisimenu šiuos Profesoriaus žodžius.“

Kalbininkui Aurimui Markevičiui darbo vadovas iš pradžių atrodė labai rūstus
ir griežtas. „Bet greitai supratau, koks tai išmintingas ir tolerantiškas vadovas, mokantis
būti ir linksmas, ir šmaikštus. Tikrai nelengva buvo persiorientuoti nuo tradicinės isto-
rinės ir dabartinės morfologijos į modernią natūraliąją, susipažinti su kitais naujaisiais
kalbos tyrimo metodais ir kryptimis. Be Profesoriaus pagalbos šis kelias būtų buvęs
daug sunkesnis. Esu Jam labai dėkingas ir galiu drąsiai teigti, kad tai buvo Vadovų Va-
dovas. Jis nepamiršdavo ir savo apsigynusių doktorantų, vis pasiteiraudavo apie mūsų
gyvenimą ir darbus. Profesoriaus Alberto Rosino mirtis yra didžiulė netektis lietuvių,
latvių ir apskritai morfologijos mokslui. Žinoma, ir mums, jo mokiniams.“

Profesoriaus doktorantė Evija Lipartė prisimena, kad juodviem teko bendrauti
daugiau kaip 15 metų. „Tik jo dėka atsidūriau Lietuvoje ir visą tą laiką jutau jo globą
ir rūpinimąsi. Tačiau pati mūsų bendravimo pradžia buvo truputį gąsdinanti. 1994 m.
baigiau baltų filologijos bakalauro studijas Latvijos universitetė. Tolesnis kelias buvo
aiškus – magistrantūra, doktorantūra. Laimutė Baluodė su kolegomis latvistais ir bal-
tistais įkalbėjo vykti studijuoti į Vilnių. Supratau, kad man siūloma puiki galimybė, juk
Vilniaus universitetas tuo metu buvo baltistikos branduolys, čia dėstė daug žymių spe-
cialistų, ypač diachroninės kalbotyros.

Vieną rugpjūčio pabaigos vakarą paskambinau į Vilnių profesoriumi Rosinui, kuris
buvo sutikęs vadovauti studentės iš Latvijos magistro darbui ir ją globoti. Buvau labai

susijaudinusi, nebeprisimenu, kuria kalba kalbėjom, bet pokalbis buvo tikrai trumpas. Prisistačiau, kas aš tokia, o Profesorius paklausė, ar mes jau buvom susitikę. Išgirdęs atsakymą, kad ne ir kad aš esu Rygoj, jis griežtai tarė: rytoj iš ryto (rodos, paminėjo 8 val.) laukiu jūsų prie katedros, ir padėjo ragelį. Buvau priblokšta ir sutrikusi. Gerai, kad anuo metu jau buvo toks naktinis autobusas Ryga–Vilnius, išvykau juo prieš vidurnaktį, o ryte nurodytu laiku jau sėdėjau prie profesoriaus vadovaujamos Baltų filologijos katedros. Bijojau, nes po vakarykščio pokalbio įsivaizdavau Profesorių labai griežtą. Tačiau pradėjus su juo kalbėti, pusiau lietuviškai, pusiau latviškai, visa baimė išsisklaidė. Supratau, kad profesorius Rosinas labai reiklus tiek kitiems, tiek pats sau, bet tuo pat metu pajutau, kad jis be galo šiltas, nuoširdus, kad jam rūpi ne tik mokslas, bet ir žmogus, su kuriuo bendrauja.

Tas jo rūpinimasis kartu su reiklumu mane lydėjo visą laiką, kurį studijavau magistrantūroje ir doktorantūroje. Profesorius labai norėjo, kad parašyčiau disertaciją baltų, finougrių ir vokiečių kalbų tipologijos klausimu, deja, aš ją sugebėjau tik įpusėti. Supratau, kad nuvyliau žmogų, kuris man skyrė tiek daug laiko, pastangų ir dėmesio, ir kurį labai gerbiau, tačiau susitikusi vis teisinausi darbais, laiko trūkumu, milžiniška mėdžiagos ir literatūros apimtimi. Profesorius irgi tai suprato, bet tikėjo, kad kada nors grįšiu prie mokslo ir baigsiu, kas pradėta. Pati tuo metu nebuvo dėl to tikra.

Paskutinį kartą susitikom ir bendravom šį pavasarį, mūsų bendros studentės, dabar jau daktarės, Gintarės Judžentytės disertacijos gynime. Šiltai paragino grįžti prie mokslo, paklausė, ar turiu dar kadaise surinktą savo šnektos mėdžiagos, pasakė, kad turi man naują pasiūlymą rašyti disertaciją naujais metodais iš savo tarmės. Deja, nieko konkretnesnio tada neišgirdau, taigi jau niekad nesužinosiu, kokią temą Profesorius buvo sumanęs. Nusprendžiau per atostogas tėviškėje rugpjūčio pradžioje pasiimti visą jau anksčiau surinktą medžiagą, dar parinkti jos daugiau, atsivežti Vilnių, peržiūrėti, o tada paskambinti Profesoriumi ir pranešti, kad sutinku su jo pasiūlymu. Deja, nebuvo lemta to padaryti. Turimą medžiagą vis tiek atsivežiau, viliuosi, kad sugebėsiu kada nors ją išanalizuoti ir parašyti mokslinį darbą kaip padėką ir bent iš dalies grąžinti skolą Žmogui, kuris man tiek daug davė ir tikėjo mano moksliniais gebėjimais labiau nei aš pati.“

Profesoriaus studentei Veronikai Adamonytei neįprasta apie savo mokytoją kalbėti būtuojų laiku: „Neapleidžia mintis, kad išėjo jis per anksti (nors tam tinkamo laiko tikriausiai apskritai nebūna). Manau, daugelis pažinojusiųjį Albertą Rosiną gali apibūdinti jį kaip tikrą savo tiriamos srities specialistą, baltistikos entuziastą, savo gimtosios šnektos puoselėtoją. Lituaništą, gyvenusį savo darbu. Kaip asmenybė, Albertas Rosinas paliko principingo, griežto, nors dažnai tas griežtumas būdavo apgaulingas, ir subtilaus humoro jausmą turinčio žmogaus įspūdį. Prisimenu, kartą Remarko (Remarque) žodžiais „Zeit zu leben und Zeit zu sterben“ („Laikas gyventi, laikas mirti“) ragino

studentus pagaliau atiduoti egzaminų užduotis su atsakymais. Dabar kartu su Profesorium galim būti skaitydami jo darbus ir prisimindami jį.“

Latvijos universiteto docentas Edmundas Trumpa iš doktorantūros laikų prisimena Albertą Rosiną kaip vieną griežčiausių, galima sakyti, neatlaidžiausių profesorių. „Iš kelių klausytų jo kursų giliausią žymę paliko latvių kalba, trukusi tris semestrus du kart per savaitę. Tai buvo tikras maratonas nepasirengusiems. Tą supratom jau pirmą savaitę, kai jis mus, margą doktorantų grupelę, pasisodino priešais Būgos auditorijoje. Padalijo iš Latvijos ambasados gautų latviškų laikraščių, įdavė Janio Endzelyno „Latviešu valodas skaņas un formas“, Janio Jaunsudrabinio romano „Aija“ kopijū ir liepė skaityti. Nuolat stabdė ir taisė tarties klaidas, atskirą žodį liepdavo kartoti tol, kol išgirdavo tinkamai ištartą. Jau pirmą paskaitą išaiškėjo, kad mums nepaklūsta latviški kietieji priebalsiai ir trumpieji *a* tipo balsiai. Kai bandydavom pasakyti, kad *man ir trīsdesmit gadu*, tardami *gādu* su ilguoju *a*, Profesorius klausdavo, ar tavo *gāda* su uodega ir su ragais. Tai buvo kietas, bet subtilus daugiakalbis humoras, ir jo per pratybas būdavo gana daug. Profesoriaus balsas priminė griaustinį, tad mums, vargšams studentams, tokie juokai atmosferą labai išelektrindavo, iš širdies pasijuokdavom. Po pirmųjų pratybų supratom, kad namų darbų mėdžiagos beveik neįmanoma aprėpti. Po lapą Endzelyno, lapą „Aijos“, laikraščio straipsnį – visa tai turėjo būti išmokta iki kito antradienio ar ketvirtadienio! Sunkiai suprañtama kalba nuo pat pirmosios savaitės! Ir Profesorius kiekvieno teksto klausydavo ištaisai, nuolatos pertraukdamas ir iš mūsų varganos latvių kalbos negailestingai vydamas *gādus* ir kitókius velnius. Per pusantrų metų atpasakojom ir kalbotyros veikalą, ir romaną, ir krūvą laikraščių. Pabaigoj jau buvom patyrę bėgikai. Įgudom akimirksniu versti į latvių kalbą sakinius – Profesorius per kiekvėnas pratybas padiktuodavo lietuviškų sakinių ir duodavo penkias minutes žodynui pavartyti. Pajuodęs lietuvių–latvių kalbų žodyno šonas ir dabar primena tuos laikus, kai griežti profesoriaus metodai skatino kovoti su savimi, ugdė valią nepasiduoti. Tikroji jo kursų vertė išaiškėjo per tarptautinės baltistų konferencijas, kai supratom, kad su kolegomis latviais gana lengvai galim susikalbėti. O pats Profesoriumi esu be galo dėkingas už tai, kad dėl to likimas mane atvedė į Latviją. Džiaugiuosi, kad būdamas Vilniuje su juo galėjau pasišnekučiuoti ta kalba, kurią jis labai mylėjo.“

Kalbininkei Aušrai Kaikarytei Profesorius visada bus žmogiškumo pavyzdys: „Dažnai tekdavo girdėti, kad Rosino bijomasi, jis laikomas griežtu dėstytoju. Man atrodo priešingai: po apgaulingu griežtumo luobu slėpėsi jautrus ir nuoširdus žmogus – kad ir kaip banaliai tai skambėtų. Prisimenu, kartą atnešiau į Baltų filologijos katedrą visą naktį rašytą pranešimą konferencijai, kad Profesorius užmestų akį. Buvau pavargusi, itin nepatenkinta savo darbu ir jaudinausi, kad po konsultacijos dar spėčiau į autobūšą, važiuojantį į Šiaulius. Viso to pakako, kad nuo griežtesnio Profesoriaus tono akyse su-

žibtų ašaros. Nors man atrodė, kad beveik pasisėkė jas nusišėti, Profesoriaus balsas labai sušvelnėjo, pastabų veik nebesulaukiau. O man buvo nesmagu: kadangi ašaros vis dar graužė gerklę, negalėjau paaiškinti, jog man jo kritika visai neatrodo baisi, o tas liūdnumas – tik iš nuovargio.

Profesorius buvo valingas, pareigingas ir tvirtai savo tikslo siekiantis žmogus. To iš tiesų (ir labai pagrįstai) reikalaujavo iš savo mokinių. Prisimenu, vis bardavo už priėmimą dirbti visai kitokių, su disertacija nesusijusių darbų. O kai sužinojo, kad aš nosį prikišusi ir prie Jōniškio šnektų žodyno, be kompromisų ir labai griežtai net keletą kartų pakartojo: „Pirmiausia – disertacija. Po jos galėsi dirbti, ką tik norėsi.“

Kai prisimenu bendravimą su Profesorium ar žvelgiu į jo nuotraukas – visada krinta į akis su griežta antakių linija kontrastuojanti vos tramdoma šypsenėlė lūpose, nugiedrinanti visą veidą, ir linksmi žiburiukai akyse. Profesorius vis juokaudavo, kad pats niekada nevyksta ilsėtis į egzotiškas šalis, jį visada galima rasti Lietuvoje ir pasitarti. O man po ilgesnio laiko pasirodžius (tiesą sakant, stengdavausi kuo rečiau trukdyti) klausdavo, ar kartais nebuvau kur labai toli iškeliauvusi...

Profesorius iš tolo globojo savo mokinius, dažnai to nė nenujaučiančius. Nors buvau iš kito, Šiaulių, universiteto, dažnai girdėdavau per kolegąs perduodamą klausimą, kur aš dingusi, kodėl užtęsia mokslus. Kartą net paskambino: „Jei Mahometas neina pas kalną, tai kalnas ateina pas Mahometą“, – pajuokavo. Be galo karštą šių metų birželio dieną į mano disertacijos gynimą Lietuvių kalbos institute jau sunkiai vaikščiodamas Profesorius nemažą atstumą atėjo pėsčiomis, nes bijojo dėl retai važiuojančių troleibūsų pavėluosiantis. Mums lipant laiptais į salę, kur vyko gynimas, prisipažino, kad leidžiasi vaistus, o įsikibęs į turėklus liūdnei pajuokavo, kad dabar jo kojos yra rankos. Mane toks atvirumas truputį nustebino, nes Profesorius apie sveikatą nemėgo kalbėti net su artimiausiais žmonėmis. Bet per gynimą buvo energingas, guvus, tarė daug šiltų žodžių, o jau atsisveikindamas pasakė tikėtis, kad dabar susitiksimė dažniau. Tada nesukirbėjo nė menkiausias įtarimas, jog matomės paskutinį kartą...

Man didelė garbė, kad Profesorius buvo mano mokytojas. Lieka viltis, kad bent maža žmogiškumo dalele, mes, jaunesni kolegos, ateityje gebėsime prilygti jam. Ir to vyriškai tvirto Profesoriaus rankos paspaudimo bei nesupainiojamo „linkiu kūrybinės sėkmės“ nepamiršim.“

Profesorius doktorantė Dalia Matelienė: „Rašant *In memoriam* norisi būti kaip niekada sąžiningam sau ir kitiems. Atsisvirti potraukiui pagražinti faktus. Geriausia, kai nieko ir nereikia gražinti, o faktai kalba patys. Tuomet tarsi ne tu atlieki moralinę pareigą, nors ir kokią šviesią, o ji įsikūnija pati, nešališka ir laisva, dabartyje ir amžinybėje. Liūdžiu, bet džiaugiuosi galėdama šiandien taip ir rašyti, iš širdies ir iš sąžinės.

Nuo tada, kai tapau ketvirto kurso bakalaurante, profesorius Rosinas kaskart susitikęs spausdavo man ranką. Jam šis gestas vis kainuodavo energijos ir laiko – prieiti prie

manęs ir paduoti ranką – nes aš, studentė, suprantama, neišdrįsdavau nueiti savo pusės kelio. Mane šis rankos paspaudimas pakylėdavo į aukštesnį mokslo (būtent mokslo) lygmenį, tam tikra (sakyčiau, esmine) prasme aukštesnį, negu kada nors būtų pakylėjęs mokslų daktaro vardas.

Dabar pat atsisakyčiau savo andainykščio studentiško pasididžiavimo akimirkų ir gražinčiau Profesoriaus dėl manęs tuomet sugaištą energiją ir laiką, kaip skolą, už kurią nesu palikusi užstato. Gražinčiau jam ir jo šeimai, jei žemiškojo gyvenimo valdytojas sutiktų peržiūrėti savo nuosprendį.

Gyvenimas – neplanuojama avantiūra. Man nebuvo lemta nuosekliai tęsti doktorantūros studijų. Nesibaigiančios akademinės atostogos aukščiausios kategorijos mokslininko, profesoriaus akyse, mano supratimu, man garbės nedarė. Jaučiausi skolinga už stojant į doktorantūrą gautą puikią rekomendaciją, už man daugybę kartų parodytą pasitikėjimą. Mat niekada už darbus neatsiskaitydavau laiku, kaip priklauso pagal reglamentą, – tokioms neįveikiamoms, begėdiškos, antimokslinės natūros buvo mano darbo stilius: iki paskutinės dienos – nieko, paskutinę dieną – viskas. (Mano magistro darbą Profesorius pirmąsyk išvydo dieną prieš gynimą, iki tol nematęs net jo ištraukų. Nebeturėjo laiko perskaityti, tad lauke prie valgyklos tik permetė akimis ir šelmiškai tarstelėjo: „Apsiginsit.“ Ir, kaip visada, atsisveikindamas paspaudė ranką.) Gėda kaskart sustabdydavo link telefono aparato žengtą žingsnį, kai jau būdavau beveik pasiryžusi surinkti Profesoriaus namų telefono numerį ir galbūt netgi aplankyti, jei būčiau sužinojusi, kad jis guli ligoninėje... bet čia prisidėdavo dar ir nenoras trukdyti jo šeimoms... Tuo ir pasibaigdavo. Vis dėlto kartą paskambinau. Neramia širdimi prasitariau, kad neseniai mums su vyru gimė trečias vaikas ir kad žadu toliau tęsti akademinės atostogas. Profesorius atsakė (ta pačia intonacija kaip anuomet „Apsiginsit“): „Nesijaudinkit. Jūs jau parašėt tris disertacijas.“ Pasijutau išgelbėta, o taip, kone vaikiškai, bijojau būti pasmerkta. Kaip galėjau neįvertinti šio žmogaus... Profesorius išties brangino šeimą.

Net pati stebiuosi – anuomet patirtas išsigelbėjimo jausmas lydi mane iki šiol. Jis aplanko kaskart, kai kalbama apie mokslininko karjerą, kurios taip ir nepadariau. Nebaigtos studijos man asocijuojasi ne su nėsėkme ir savigrauža, kurios nebūčiau išvengusi, o su tada man Profesoriaus parodytu žmogišku supratingumu ir šiluma, ir su didžiuliu, milžinišku akmeniu, per tą telefoninį pokalbį visam laikui nusiritusiu nuo mano krūtinės ir drauge nuo mano šeimos laimės... – o šeimoje auga jau keturi vaikai.

Mano dėkingumui nėra ribų, ir šį savo jausmą aš skiriu amžinybei, kurioje, tikiuosi, jis įgis didžiausią įmanomą vertę. Skiriu jį *in memoriam* mylimam Profesoriumi Albertui Rosinui.“

Užrašė Eglė Žilinskaitė, Aušra Kaikarytė
„Gimtoji kalba“, 2010 8 21–29